

DUURZAAM WONEN

totstandkoming van een nieuwe studierichting volgens de steinerpedagogie

nr. 4 bis (digitaal) – 30 april 2009

‘Duurzaam wonen’ – een steiner-BSO

Op 1 september 2008 ging de nieuwe ‘steiner’-studierichting **DUURZAAM WONEN** van start. De Steiner-school van Lier biedt onderdak aan deze studierichting, die eigenlijk een initiatief is van de Scholengemeenschap Secundaire Steinerscholen.

Omdat de onderwijswetgeving bepaalt dat een school gesubsidieerd wordt op basis van het aantal leerlingen van het vorige schooljaar, blijft de hoogste klas – de pionierklas – van deze nieuwe studierichting gedurende vier jaar ongesubsidieerd. Voor de financiering ervan zijn we volledig aangewezen op schenkingen en solidariteit.

Dit bericht wordt aan u gericht met de uitdrukkelijke vraag of u op enigerlei wijze de uitbouw van dit steiner-BSO kunt **helpen** of **ondersteunen**.

De B-stroom: de B van { **beschut, beschermd en behoed** worden in klas 7 en 8
naar bergen en burchten bouwen in klas 11 en 12
gefundeerd op een stevige bodem en basis van klas 9 en 10

Floortje Nijssen over de BSO-klas DW

Op 1 september 2008 begonnen we in Lier met een heel nieuwe richting. Voor het eerst in de Belgische steinerschoolgeschiedenis zou er een BSO-klas starten.

Gedurende de laatste maanden van het vorige schooljaar – toen we volop met de voorbereidingen bezig waren – vroeg men ons vaak: “Hoe gaan jullie dat doen, jullie die alleen ASO-leerlingen gewoon zijn? Weten jullie wel waar jullie aan beginnen?”

Wij vroegen ons dan steeds af of er zo veel verschil zou zijn tussen een ASO- en een BSO-leerling. Een negendeklasser pubert, zet zich af, is anderzijds af en toe nog graag kind en wil dan weer heel stoer doen. Liefdeshormonen spelen soms een dominante rol bij het ‘aan’ maken of net bij het ‘uit’ maken. Stilaan groeit het ‘zelfstandig’ zijn, het ‘ik’ komt piepen en wil zich al manifesteren. Kortom: wij hadden er alle vertrouwen in dat dat evengoed bij onze nieuwe BSO-leerlingen als bij onze vertrouwde ASO-leerlingen het geval zou zijn.

Bij al onze voorbereidingen gingen wij er dan ook vanuit dat onze nieuwe klas gewoon een nieuwe klas was en geen ‘speciaal aan te pakken’ klas. We gingen er vanuit dat deze ‘DW-ers’ – spontaan groeide de naam DW en niet ‘het BSO’ – zich aan dezelfde regels zouden houden en dezelfde privileges zouden krijgen als de leerlingen van de ASO-stroom. Ze zouden dezelfde kansen krijgen, maar zouden ook dezelfde inspanningen moeten doen.

Toen de DW-ers dan die eerste september binnenkwamen, werden zij opgenomen in de bovenbouw op de manier waarop wij al jaren de nieuwe negende klas verwelkomen. Er waren alleen dit jaar een beetje méér negendeklassers natuurlijk. En ja, het werd ook wat feestelijker vanwege de officiële start van een BSO, maar daarvan profiteerden alle leerlingen van de school.

Sindsdien zijn onze DW-ers gewoon een deel van de school. We zouden ons de school zonder hen

niet meer kunnen indenken. Ze hebben dezelfde speeltijden, dezelfde schoolmuren, zitten in dezelfde lokalen en delen de speelplaats met de hele middelbare school. Ze spelen mee voetbal, maken mee lawaai en genieten mee van een mooie zonsopgang over de speelplaats, zomaar ergens in de winter.

Vermits we voorlopig, door de komst van DW, niet genoeg lokalen hebben om de zeven klassen van de middelbare school een vaste ‘thuisklas’ te geven, hebben we ervoor geopteerd om alleen de mid-

denbouw deze thuislessen te geven en heel de bovenbouw – ASO én DW – tussen de andere lokalen te laten roteren. Anderzijds wordt het lokaal dat voor DW aangepast werd als atelier, ook door ASO-classes gebruikt.

St. Michael, St. Maarten, Sinterklaas, Kerstmis en toonmomenten worden samen met heel de bovenbouw – en soms met heel de school – gevierd en we zien dat de DW-ers daar soms zelfs een leidende rol gaan spelen.

DW is echt wel zichtbaar in de school, doordat zij natuurlijk projectmatig werken en doordat deze projecten zich in een negende klas

nog binnen de school bevinden. Als er plotseling een tuinpad beklinderd wordt, of de muur van het PO-lokaal een mooi verlaagje krijgt, dan zien de andere leerlingen dat natuurlijk. Zij maken daar dan ook lovende – en als het nodig is soms kritische – opmerkingen over. Wat DW doet, wordt gezien en geapprecieerd!

Kortom: de vraag of wij wel wisten waar we mee begonnen door een BSO-richting naar Lier te halen hebben wij ons nooit gesteld en blijkt als vraag ook volledig overbodig geweest te zijn. Waarom zouden we niet geweten hebben waar we mee begonnen? Zijn negendeklassers dan geen negen-

deklassers? Het is niet omdat deze leerlingen 's morgens met praktijkvakken beginnen in plaats van met denkvakken dat het zo'n "andere" leerlingen zijn. Het zijn gewoon pubers die een stel leerkrachten rond zich moeten hebben die hen leiden, soms van hen iets mogen eisen, hen dingen tonen en samen met hen op zoek gaan, maar hen vooral graag zien en hen in hun hart dragen. Is dit dan zo verschillend van een negende klas in het ASO?

Nee, DW is gestart in Lier en we hebben er nog geen minuut spijt van gehad. DW hoort er gewoon bij! De nieuwe negende klas van volgend schooljaar zal even welkom zijn!

Bosbouwweek

In het lessenrooster van de richting Duurzaam Wonen staat bosbouw als een ervaringsgerichte ervaringsweek. Het is belangrijk om jongeren kennis te laten maken met de grootsheid van de wereld, om te voorkomen dat ze op allerlei onbelangrijke dingen gaan zitten broeden.

In een bosbouwweek komen ze in contact met een groots organisme nl. het bos. Een bos is een levend geheel dat absoluut geen bekrompenheid verdraagt. In een bos is er ruimte, het heeft tijd nodig en het werk dat je doet, moet in ruime tijd gedacht worden. Je moet in jaren denken.

We hebben in grof en eenvoudig werk met de hele groep een spoor van bosbeheer getrokken dat nog verschillende jaren voortgezet kan worden door de volgende 9deklassers. Ons werk bestond uit het maken van ruimte zodat de onderbegroeiing meer kans krijgt en de bosvegetatie diverser wordt.

We hebben enkele grote populieren omgelegd. Dat was een spectaculair werk. We leerden helemaal volgens de regels van de kunst, met aandacht voor de veiligheid, met voorzichtigheid voor andere bomen een dikke boom omzagen. Nadien werd de hele boom ineens verzaagd en gekliefd tot brandhout.

Een tweede werk was de verjonging van het bos. Er stonden veel

hazelaars in het bos. We hebben er daar heel wat van gekapt om ze te verjongen. Hazelaars komen steeds terug en zo heb je eigenlijk een voortdurende hakhoutproductie zonder dat je een heel bos moet kappen. Op die manier kan het hele bosorganisme, met dieren en onderbegroeiing voortleven. We verwijderden ook een hele hoop Amerikaanse vogelkers. Dat

is een verwilderde sierboom die wel mooie bloemetjes geeft, maar doordat hij geen natuurlijke vijanden heeft en erg snel woekert, de variëteit in een bos bedreigt. De boompjes waren nog erg klein, en het ging vlot om ze uit te trekken, maar het hele bos stond vol, dus toch een groot werk. Tot slot hebben we veel dood hout verwijderd, opgeruimd zeg maar. Met alle dode takken en stronken hebben we een soort haag gebouwd. Het geeft een zekere afsluiting van het bos, niet alleen visueel, maar ook organisch. Zo'n wal geeft heel wat dieren een toevluchtsoord, zoals egels, marters, kleine vogeltjes en heel veel insecten.

We hebben ook één dag bomen geplant in een andere school. Dat was een mooie afsluiter, na de rest van de week zoveel omgehakt te hebben.

Er is heel hard gewerkt. Jongeren hebben niet altijd een even grote spanningsboog, maar ze komen zichzelf stevig tegen. Het is ook heel mooi achteraf door het bos te lopen en ons voor te stellen hoe het ook weer was toen we begonnen. Het trof me toch te horen hoe fier ze waren over de hoeveelheid gepresteerd werk. Ze konden goed afwegen dat ze met een klas veel kunnen verzetten. Groots dus.

Marcus van Besouw (klastitularis)

Leerlingen aan het woord

Terwijl ik met de 6 dames naar een leuk plekje op het grasveld bij de gebouwen stapte, overvielen ze me reeds met vragen als “waarom?”, “waarvoor heb je dat nodig, mevrouw?”, “wat wil je weten?” Ik wilde ook graag een foto, waarop ik veel nee’s kreeg, maar de groep stemde dan uiteindelijk

toch toe. Ondertussen waren de 2 mannen aangekomen om op een positieve manier een tegengewicht te vormen tegen de dames.

Op mijn eerste open vraag naar bedenkingen bij twee trimesters in de bovenbouw van Lier kreeg ik meteen een stortvloed van opmerkingen, alsof ze die al een heel jaar hadden moeten inhouden ... Uiteraard waren er goede en minder goed leraren, echte keien en zeurpieten. Die informatie is hier niet relevant. Tevens bleek hun gevoeligheid over de manier waarop ze als ‘9DW’ soms worden aangesproken. Ze vinden de term DW wel beter dan BSO, maar voelen zich toch ook nog heel erg ‘De Wilg’!

Hoe hebben jullie de overgang van de gesloten school De Es in Berchem naar de open school in Lier ervaren?

De locatie van de school is fantastisch met zoveel groen en ruimte, veel beter dan De Es in Berchem.

Hoe zijn de contacten met jullie medeleerlingen van het ASO?

Daar hebben ze geen enkel probleem mee; die contacten zijn heel goed. Ze voelen zich goed opgenomen in de bovenbouw.

Wat zijn jullie ervaringen tijdens de werkweken buiten de school?

In september hadden ze een zeilweek gehad, die was “keigoed”.

Ze hebben mekaar en de leraren tijdens die reis goed leren kennen en dat was toch wel nodig. Alleen jammer dat die reis in het begin van het schooljaar viel, nu hebben ze geen leuke schoolreis meer om het schooljaar mee af te sluiten. De bosbouwweek was wel heel leuk, maar daar hebben ze hard moeten werken. Dat was geen vakantie. Tijdens die week werd er bijna alleen Engels gesproken. De reacties van iedereen waren daar zeer positief over.

Welke vakken vinden jullie leuk en welke niet?

D. doet graag decoratie en tekenen. Ze vond de lerares beeldende vormgeving een super leerkracht en LO wordt heel goed gegeven, en ook biologie. Ze heeft ook graag aan de biografie gewerkt van iemand die reeds gestorven is. Ze zou heel graag gedichten maken.

S. vond het toneel heel leuk, ze doet graag Frans en wiskunde, tenminste als het niet te moeilijk wordt. Ze zou graag Nederlands krijgen onder de vorm van humoristische teksten lezen en gedichtjes maken.

J. houdt heel veel van muziek en zingen. Zij en enkele andere meisjes zingen heel graag in het kamerkoor van de bovenbouw. Ze vindt LO leuk en boetseert heel graag. Ze werkt heel graag met haar handen.

M. houdt van decoratie, Frans en biologie. Het toneel was vlot gegaan.

De periode van kunstgeschiedenis was heel boeiend gegeven. Ze moesten daarvoor zelf een boek bijhouden van de verschillende stijlperiodes. De biografie van de gestorven persoon was leuker dan van de nog levende, want het was praktischer gegeven. Ze zou graag muziek krijgen.

H. had graag de vakken tekenen en esthetica en toneel. De biologie van het menselijk lichaam vond ze boeiend. Ze vindt Frans leuk.

J. vond de Engelse lessen zaaaalig. Alle vakken waar hij met zijn handen kan werken, vindt hij leuk. De theoretische vakken liggen hem minder.

P. heeft reeds veel geleerd met de praktijkgerichte vakken, zoals met het leggen van het stenen pad naar de bovenbouw en met decoratie. Hij vindt Frans verschrikkelijk. Wiskunde vindt hij wel een belangrijk vak en het is goed dat het gegeven wordt, maar hij doet het niet graag.

S. kon niet meer aan de beurt komen doordat Meneer Van Besouw de leerlingen bijeen riep voor de les. Toch kon ik uit een aantal van haar opmerkingen afleiden dat ze van de lessen wiskunde houdt en dat ze de toneelperiode een heel sociale periode vond.

We sloten het interview af met 2 “snelle” foto’s, om het J. niet te moeilijk te maken onder het gewicht van P., waarvan één hierbij afgedrukt.

Hilde Viaene

Aan het interview namen 8 van de 16 leerlingen deel. De jongens waren ondervertegenwoordigd. Het was vrijdag 3 april, Palmzondag op school, een heerlijk zonnige dag en de laatste schooldag vóór de paasvakantie. De sfeer was uitgelaten.

Ouders aan het woord

Eén ouderpaar reageerde positief op onze vraag om enkele vragen in verband met DW te beantwoorden. We zijn er hen erg dankbaar voor!

Hoe verliep de overgang van de 8ste naar de 9de klas?

Die overgang verliep zo goed als probleemloos. We kenden de school al enigszins, bezochten ze eerder tijdens een open-deurdag, en ook de nieuwe titularis, Marcus Van Besouw, kenden we al vanuit het circusleven. Bovendien was er een uitstekende introductie, nog tijdens de 8ste klas, die ons extra vertrouwen inboezemde. Op die introductie stelde de Lierse school zichzelf voor en ze deed dat op een erg warme manier. Het enige echt jammerlijke gevolg voor Mathilde was het onvermijdelijk opgeven van circus Estropov.

Zuiver praktisch gesproken veranderde er wel wat. Er moest een nieuw traject school-thuis uitgestippeld worden, we moesten bijgevolg iets vroeger uit de veren, maar ook dat ging makkelijk.

We begonnen er dus met een gerust gemoed aan. En ook nu, in het derde trimester, stellen we, terugblikkend, vast dat de horde van Berchem naar Lier perfect genomen werd. Neen, partir, ce n'est pas toujours mourir un peu.

We hebben ook het aangename gevoel dat de 9de klas Duurzaam Wonen beter geïntegreerd is in de hele Lierse schoolgemeenschap. Wat ons betreft mag dat nog meer gestimuleerd worden, bv. in vakoverschrijdende initiatieven als het koor. 9DW is een andere richting, het zijn geen andere leerlingen.

Het voordeel van iets nieuws, wat de overgang hoe dan ook was, is dat het een nieuwe dynamiek kan ontwikkelen. En die dynamiek hebben we gevoeld.

Pionieren heeft nadelen maar zeer zeker ook voordelen. Een ervan is het aanstekelijk enthousiasme. Dat de klastitularis zichzelf ook in vraag stelt en openlijk communiceert met de ouders, bevordert het vertrouwen.

Nieuwe studierichting, nieuwe dingen? Wat wordt er bij geleerd?

In de 9de klas in Lier worden de zaken concreet aangepakt, zo is onze ervaring. Vanuit zeer praktische situaties worden ook de theoretische dingen aangeleerd. De aanleg van een paadje is tegelijk aanleiding om een rekenkundige berekening te maken. Die aanpak werkt. Bovendien bevordert het de zelfredzaamheid. De leerlingen worden aangesproken op hun verantwoordelijkheid. Ook dat is beter dan een bevoogdende aanpak.

Het is te vroeg om een stand van zaken op te maken maar duidelijk is wel dat er niet alleen gewerkt wordt op vaardigheden maar ook op attitudes. Er is aandacht voor een veilige werkomgeving, voor het groepswerk, voor het rationeel omgaan met energie. De veiligheidsschoenen gaan aan, het licht gaat uit! **Kyoto meets Lier!**

We hebben wel het gevoel dat een gediversifieerde aanpak van de leerlingen nog meer vruchten zou afwerpen.

Ook de va-et-vient van sommige vakleerkrachten bevordert niet altijd de systematische aanpak.

9 DW is een volwaardige vakrichting waar de leerlingen mogen aangesproken worden op hun algemene kennis, vakkennis en maturiteit. De lat moet weliswaar aangepast zijn maar moet wel blijven liggen. DW heeft een profiel en dat moet best bewaakt blijven.

Nieuwe richting, mooie periode?

Wij hebben samen met Mathilde een erg goed gevoel bij 9DW in Lier. Er zijn op die paar maanden al een paar fantastische initiatieven genomen. We denken aan het koorconcert samen met de 12de jaars waar hemelse klanken klonken, aan de zeilweek in het begin van het schooljaar waar de gedrevenheid al meteen duidelijk kwam bovendrijven, aan de bosweek in de Dobbelhoeve waar het zaad van de aarde groeide, aan de toneelweek waar de leerlingen geheel en al zichzelf konden zijn in de rol van een ander ...

9DW, het blijft pionieren, vallen en opstaan, zoeken en weer verder gaan. Toegegeven, we worden soms overvallen door twijfel: zitten we wel goed? Lag de start wel goed? Maar nu, in het derde jaar, kunnen we toch al enigszins terugblikken en zien we het de goede richting uitgaan. Het blijft een fantastisch initiatief waar veel mensen hun schouders onderzetten. Hun engagement dwingt respect af. Petje af!

*Dirk Leestmans & Gertie Peeters
(ouders van Mathilde)*

Financiële situatie van de BSO-klas DW

De acties die reeds sinds 2006 op het getouw werden gezet voor de financiering van de nieuwe studierichting Duurzaam Wonen, zijn tot nog toe erg succesvol geweest. Toen in het najaar de toekenning van een grote schenking door de Duitse antroposofische Software Stiftung binnenkwam, betekende dit dat voor het schooljaar 2008-09 de doelstellingen zeker zouden worden gehaald.

Volgende schenkingen maakten het inrichten van de 9de klas DW mogelijk:

- 25 gesubsidieerde uren-leraar van de Scholengemeenschap Secundaire Steinerscholen
- 48.000 EUR van fondsen zoals de Software Stiftung, de GTS Treuhandstelle e.a.
- 20.000 EUR van de Federatie van Steinerscholen
- 5.000 EUR van het Fonds PiANTRO
- 2.600 EUR opbrengst van het Kerstconcert van het Tsjechisch knapenkor Boni Pueri

Dat alles, samen met de bijdragen van de Lierse school en van de oudervereniging van de Lierse school, heeft het mogelijk gemaakt deze nieuwe studierichting op te starten.

Voor de volgende drie schooljaren hopen wij eenzelfde resultaat te boeken. Uiteraard wordt er gerekend op eenzelfde solidariteit van de Scholengemeenschap S.O. en van de Federatie. De Software Stiftung heeft reeds toegezegd om vier jaar lang eenzelfde bedrag vrij te maken. En nu reeds is er een (bescheiden) buffer aanwezig binnen het Fonds Piantro, afkomstig van meer dan 300 private schenkers, die maandelijks of jaarlijks een bedrag storten.

Het kostenplaatje

Zoals bekend, wordt bij de oprichting van een nieuwe studierichting de hoogste klas niet gesubsidieerd (subsidies worden berekend op basis van het leerlingenaantal van het *voorgaande* schooljaar). Daardoor staat de Lierse steinerschool – en bij uitbreiding de hele Scholengemeenschap Secundaire Steinerscholen – voor de uitdaging om vier jaar lang met eigen middelen een klas van circa 16 leerlingen te financieren. Daarvoor hebben wij **uw hulp** nodig.

Ondertussen zijn er reeds meer dan 300 mensen die maandelijks of jaarlijks een bedrag ter ondersteuning van deze opstartende studierichting overmaken aan het fonds PiANTRO (Participeren in antroposofie) – www.piantro.be. Dit fonds werd door vzw Mercurius in de herfst van 2007 opgericht bij de Koning Boudewijnstichting. In maart 2009 kon het Fonds dankzij de talrijke particuliere schenkingen beslissen om het project Duurzaam Wonen met 5.000 euro te ondersteunen.

Alle schenkingen op rekening **000-0000004-04** van de Koning Boudewijnstichting, met de vermelding **R20460 Fonds PiANTRO - BSO**, komen rechtstreeks ten goede aan de ondersteuning van deze nieuwe studierichting! Voor schenkingen vanaf € 30 ontvangt men een fiscaal attest.

Inschrijvingen

Middelbare Steinerschool Lier
Mallekotstraat 43
2500 Lier

INFORMATIE: 03/491 80 19
bso@steinerscholen.be
www.steinerscholen.be
opendeurdag: 9 mei 2009

INSCHRIJVINGEN: 03/491 80 15
msv.liier@belgacom.net
www.steinerschoollier.be

Het inschrijvingsregister voor het schooljaar 2009-2010 werd geopend op 5 januari 2009. Na eenvoudig telefonisch contact kan men het register komen ondertekenen op maandag, dinsdag, donderdag of vrijdag tussen 13u30 en 16u00.

Informatie over DW

Op de website van de Federatie van Steinerscholen

www.steinerscholen.be

vindt u leerplannen, visieteksten, enz. over de studierichting Duurzaam Wonen

Vacatures

Voor volgend schooljaar zijn er nog vacatures voor volgende vakken:

- decoratie:
 - schilderen
 - behangen
 - vloerbekleding
 - afwerking
 - ...

Solliciteren: maak zo spoedig mogelijk je sollicitatiebrief en bijhorend curriculum aan ons over, aan: Sollicitatiegroep Bovenbouw, p/a Middelbare Steinerschool Vlaanderen, Mallekotstraat 43, 2500 Lier, of: bso@steinerscholen.be